

Stylistyka przedmiotów metalowych w czasach pól popielnicowych – formy, geneza, znaczenie

Tomasz Gralak

Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Szewska 48, 50-139 Wrocław, tomasz.gralak@uwr.edu.pl

Słowa kluczowe: przedmioty metalowe, styl, komunikacja wizualna

Przedmioty metalowe od III od V okresu epoki brązu były wykonywane zgodnie ze stylistyką (manierą) powstałą w II okresie EB. Wytwórczość ma charakter ponadregionalny – wydaje się, że inspiracje napływały głównie z obszarów Kotliny Karpackiej i dorzecza Dunaju. Dostęp do występujących tam złóż surowca powodował, że były to regiony wiodące w wytwórczości brązowniczej. Oczywiście pomiędzy poszczególnymi rejonami czytelne były różnice typologiczne. Generalnie jednak szerokie obszary Europy środkowej można potraktować jako jedną prowincję kulturową. Stosowano cztery podstawowe paradygmaty, przy pomocy których budowano ornamentykę i całe przedmioty:

I – motywy kół, często dzielonych lub multiplikowanych,

II – wyobrażenia ruchu rotacyjnego,

III – pionowe elementy,

IV – kule i półkule.

Przez ten stosunkowo długi okres stylistyka wyrobów metalowych podlegała powolnym przemianom. Pojawiały się nowe motywy, rozwiązania konstrukcyjne i rodzaje przedmiotów. W porównaniu do II okresu EB przedmioty metalowe wydają się być mniej masywne. Powszechniej stosowano także multiplikacje powtarzalnych elementów. W III EB jest to widoczne poprzez powielanie pierścieni na trzpieniach szpil. W IV i V poprzez konstruowanie przedmiotów z wielokrotnie powtarzanych spiral. W IV okresie EB rozpoczyna się proces przełamania tabu na przedstawienia figuralne. Stanowią je wielokrotnie powtarzane schematyczne i skonwencjonalizowane wyobrażenia określonych wytworów: łodzi i wozu. Następnie pojawiają się przedstawienia ptaków.